

A vintage black and silver radio with a large speaker and a tuning dial. The radio is positioned on a wooden surface, and the background is a blurred indoor setting with a green wall and a window with curtains.

Euskal Irratiaren Historia

Irratiaren historia laburra (I)

- Maswell-ek 1868an **elektrizitatearen eta magnetismoaren arteko erlazioa** aurkitu eta uhin elektromagnetikoen existentzia aurreikusi zuen.
- 1888ean, **Maswell-en teoria praktikan jarri zuen Hertz-ek**. Irrati-uhinak detektatu zituen eta —euren existentzia frogatu ondoren— saiakuntza batzuk egin zituen aurkikuntzaren baliagarritasuna ezagutzeko asmoz.
- **Marconi-k 1895an irrati-telegrafia** —haririk gabeko telegrafia— patentatu zuen, Hertz-uhinak morse-kodea transmititzeko baliagarriak zirela uste baitzuen. Horrek abantaila batzuk ekarri zituen: hari telegrafikoen eza, harrera handiagoa eta berehalako trasmizioa.

Irratiaren historia laburra (II)

- Antenen altueraren arabera hurbilago edo urrutiago jarri ahal ziren emandegi igorleak eta hartzaileak. Arrakasta handiena Amerika eta Europa irratiaren bidez lotzea izan zen.
- **Fessenden-ek irrati-telefonía asmatu zuen.** Ahozko mezuak bidaltzea lortu zituzten, uhin irrati-elektrikoen bidez ahots modulatu bidaltzen ahalbidetzen zuen aparatu baten bitartez. Emisio batzuk egin ziren irrati-hedapenara heldu arte.
- Lehenengo erabilpena itsas-armadari zuzenduta zegoen, ondoren itsas-trafiko osoari hedatu zitzaion (batez ere 1912an Titanic hondoratu eta gero).

Irratiaren historia laburra (III)

- Garai horretan irratia ez zen komunikabidetzat hartua izan, bere balio teknikoa edo tresna izatearena nagusitzen zen. Helburua transmisio ahal zen hoberen egitea lortzea zen, eta ez mezuak edo edukiak.
- Behin balio instrumentala frogatu ondoren, komunikabide edo adierazbidetzat ikertzen hasi zen irratia. Bigarren garai horretan edukiak ere kontuan hartzen hasi ziren.

Euskal Irratiaren lehenengo urratsak (I)

1920ko hamarkadan:

☐ Estatu espainarrean (1924-11-14) EAJ-1 Barcelona

☐ *Hego Euskal Herrian:*

- ✓ *Radio San Sebastián*
- ✓ *Radio Club Vizcaya*
- ✓ *Radio Vizcaya S.A.*

1930ko hamarkadan:

- ✓ *Radio Pamplona*
- ✓ *Radio Vitoria*
- ✓ *Radio Bilbao*

Euskal Irratiaren lehenengo urratsak (II)

● ***Irratia aurrerapen tekniko moduan: irratizaleek seinalea jaso egiten zuten:***

*galena-aparatuak
lanpara-aparatuak*

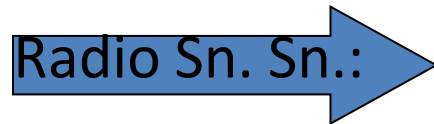
● ***Lehenengo irratsaioak: zuzenean;***

*hitzaldiak
kontzertuak(bandak,orkestak, abesbatzak...)
albisteen irakurketa
literatur lanen irakurketa*

Euskal irratiak Espainiako gudan

Radio Requeté
(1980ko hamarkadara arte).

{ Radio Requeté
Euzkadi Irratia: Bilbotik Erbestera

Eusko Jaurlaritzaren eskutik

Irratiaren erabilpen politikoa

● Errepublikak eta matxinatuek erabili zuten espainiar Estatuan:

- *Agirre lehendakariaren diskurtsoak, mobilizazioetarako deialdiak...(Radio Bilbao)*
- *Franco-ren militarren okupazioa (Radio Requeté direlakoak)*

● Naziak eta Vichy-ko gobernuak, alde batetik, eta erresistentziak, beste aldetik, erabili zuten Frantziar estatuan

● Programazioa: diskurtso politikoak, propaganda politikoa, musika, gerra-partek, entretenimendua...

Munduko Gerraren ondoren bi irradi-eredu nagusitu ziren:

Europarra: irradi publikoa, informatiboa, ez komertziala, informazioaren objetibotasun eta sinesgarritasunean oinarrituta. Oso irradi kultura eta serioa zen. Helburua kultura eta informazioa hedatzea zen. (Frantziar estatuko eredua)

Estatu Batuetakoa: irradi komertziala; bere helburua diru-eteekin lortzea zen eta, publizitatearen eraginez, irratsaio erakargarriak eskaini behar zituen, bezero eta entzuleak erakartzeko asmoz. Berritasun teknologikoak bultzatu zituen, emanaldiak hobetzeko eta baliabideak hoberen erabiltzeko asmoz (Espainiar estatuko eredua)

Gerren ondorengo irratia

- Estatu frantziarrear, eredu publikoa zen nagusi (1960-70 hamarkadetara artean)
- Estatu espainiarrean eredu mistoa zegoen:
 - Mugimenduko irratia: REM (Red Emisoras del Movimiento), CES (Cadena Emisoras Sindicales) eta CAR (Cadena Azul de Radiodifusi n) osatu zutenak.
 - Radio Nacional de España
 - Kate pribatuak: SER, COPE, Cadena Rato...

Aldaketak irrati-programazioan

1940ko irailean SER (Sociedad Española de Radiodifusión) izeneko irrati-katea sortu zen Unión Radio-ren oinarrien gainean.

Katean emititzearekin batera publizitatean ere aldaketa handiak eman ziren: alde batetik publizitate estatala zegoen, eta, beste aldetik, emandegietako iragarki lokalak.

Programazioa: futbola, entretenimendua eta “antzertia”

Irratiak erbestean

Euzkadi Irratia:

Bilbotik Parisa eta hortik Venezuelara

Radio España Independiente (La Pirenaica)

- *PCE-ren eskutik, Ekialdeko Europatik emititzen zuen
(lehen Sobietar Batasunatik)*
- *Pasionariaren hitzaldiak*

Euskal irratigintza 1960ko hamarkadan

● **Eliza-irratia**

Parrokia-irratia (Aranatz, Arantz, Tolosa, Arrasate...)

Arrate Irratia

Segura Irratia

Loiola, Donostia eta Bilboko Herri Irratiak

● **Informazio-Ministerio/elizaren arteko gatazka**

Euskaraz emititzeko debekua

Parteetatik kanpoko informazioa

● **Programazioak:**

erlijioa, euskal musika, baserritarrentzako informazioak, eskainitako diskoak, dramatikoak, kanpoko musika (rocka)...

● **Entzuleriaren espezializazioa:**

FM-ren sorrera: aldaketa teknikoak programazioan eragin zuen.

Espainiar irratigintza Trantsizioan

- Frankismoaren azkenengo garaian, parteetatik emandako informazio ofizialari erantzuteko asmoz informazio-irratsaioak sortu ziren kate komertzialetan (hauen artean ezagunena izan zen ***Hora 25***).
- Informazio-estiloa ere aldatu zen: ofizialtasunari aurre egiteko, erritmo handiko saioak egiten ziren, horretarako ordura arte entretenitzeko irratsaioetan soilik erabilitako baliabideak erabiliz (boladak, sintonia arinak, etab...
- Trantsizioa hasi zenean, estatuan **8 milioi pertsonak entzuten zuten irratia (1981ko Otsailaren 23ko estatu-kolpean 16 milioi entzulek jarraitu zuten gertaera irratia bidez).**

Euskal irratigintza Trantsizioan

- *1976ko martxoan: 24 orduz euskaraz*
- *1978ko manifestazioa euskarazko komunikabideen alde*
- *1981eko euskal irratigintzaren aldeko kanpaina*
- *1982an: EITBren sorrera (Gernikako Estatutuaren 19. artikulua)*
- *Irrati aske eta piraten sorrera (kultura alternatiboa - tokikotasuna)*

1980 eta 1990ko hamarkadetako irratigintza

- *Irratigintza komertziala finkatzea (Jaurilaritzaren dekretuak)*
- *Irrati askeen mugimenduaren garapena eta krisialdia*
- *Udal irrastien sorrera (1991 eta 1994ko legeak)*
- *Ipar Euskal Herriko irrastien sorrera: tokiko irratigintzaren bultzada Ipar Euskal Herrian (Frantziar irratigintzaren deszentralizazioa)*

Programazioa: BEREIZITASUNA
Hurbiltasuna, euskalkien aldarrikapena, musika
espezializatua...

Programazioen espezializazioa

- **Irrati askeak:** euskal rock, kultura alternatiboa, hizkuntza berriak...
- **Udal Irratiak:** tokiko informazioa...
- **Irrati piratak eta komertzialak , Euskadi Gaztea:** irrati-formula musikalak...
- **Euskalkien arabera proposamenak:** Bizkaia Irratia, Ipar Euskal Herriko Irratiak...

2000ko irratigintza: digitalizazioa

● ***Ordenagailuaren bidezko errealizazioa***

*muntaketa bikainak
efektu mugagabeak
pista-anitzeko editoreak: ikuskizuntasuna*

● ***Interneten bidezko emanaldiak***

*zuzenean eta grabatuta (mp3- podcast)
eskaintza berriak
hiper-bereizitasuna: entzuleria sakabanatuen
batuketa)*

● ***Proposamen berriak: sormen-irratia; sare sozialetako presentzua***

Proposamen berriak

Euskarazko irratiak:

Askeak (Koska, Matrakako, Molotoff...)

Elkartekoak (Esan Erran, Euskal Irratiak...)

Komertzialak (Bizkaia Irratia, Euskalerrria Irratia...)

Publikoak (Euskadi Irratia, Euskadi Gaztea, Oinati Irratia...)

Irrati nazionalaren proposamena

Euskal irratiaren elkarkidetza (Hitz Egin Sarea, Euskal Irratiak, Arrosa)

Azti Begi egitasmoa (2005ean): **Info7** (2006ko urtarrilaren 27an)...